

NEGACIONISME DE GÈNERE

Estudis Universitaris / Gènere — 191

Col·lecció dirigida per Rosa Roig

ALEXIS LARA CLIMENT

Negacionisme de gènere

Auge, expansió i mites de l'antifeminisme

Pròleg de Rocío Vidal (La Gata de Schrödinger)

institució
alfons el magnànim
centre valencià
d'estudis i d'investigació

VALÈNCIA, 2024

Edició composta amb lletra Andralis ND OSF i Andralis ND SC
i impresa sobre paper Prinset Ivori de 90 g/m² i cartolina Image Silk de 350 g/m²

© 2024, del pròleg: Rocío Vidal Menacho
© 2024, Alexis Lara Climent
© 2024, d'aquesta edició:
Institució Alfons el Magnànim
Centre Valencià d'Estudis i d'Investigació
Diputació de València
Corona, 36 – 46003 València
Tel.: +34 963 883 169
magnanim@dival.es
www.alfonselmagnanim.net

ISBN: 978-84-1156-029-0

DL: V-4447-2023

Disseny de la col·lecció: Fèlix Bella
Disseny i il·lustració de la coberta: Tania Vicedo
Maquetació i impressió: Gràfiques Vimar

Pera
Pepi, Enrique i Elena

Agraïments

Este llibre no haguera estat possible sense la consciència crítica d'un teixit social i associatiu organitzat, símbol de resistència i rebel·lia contra les injustícies, però també motor de canvi històric en la conquesta de nous drets per a la classe treballadora, per a les dones, les persones LGTBIQ+ i les persones racialitzades.

L'obra tampoc seria possible sense tota la gent que ha dedicat la seua vida al pensament, la reflexió i en última instància al coneixement científic. La ciència es preocupa per obtenir evidències a través d'un rigorós mètode de comprovacions, però també està oberta a canviar el seu parer quan es presenten noves dades. Gràcies al coneixement acumulat progressivament durant segles de sociologia, economia, antropologia o psicologia social, este treball pot ser una eina útil per a combatre el negacionisme de la ciència i molt especialment el negacionisme de la ciència social.

Finalment, *NEGACIONISME DE GÈNERE. AUGE, EXPANSIÓ I MITES DE L'ANTIFEMINISME* mai haguera vist la llum si no fora per ma mare i per mon pare. Són ells qui han sacrificat el seu temps i la seua salut per a permetre'm ser qui soc.

Índex

Pròleg *Rocío Vidal* 13

Introducció 17

1. **D'on ve el negacionisme de gènere? Casos històrics de l'antifeminisme** 21
 - La indignació contra el moviment sufragista 23
 - La resposta al Maig del 68 i la revolució neoliberal dels anys setanta 31
 - El franquisme i el nacionalcatolicisme 36
 - La reacció als avanços socials en 2004-2010 43
2. **Una qüestió religiosa? El paper dels *lobbies* ultraconservadors en el negacionisme** 51
 - La jerarquia de l'Església catòlica 52
 - Les associacions antiavortistes 59
3. **Les teories de la conspiració i el negacionisme: gasolina per a l'extrema dreta** 65
 - Pandèmia i crisi de representativitat: la desafecció política i institucional 67
 - L'*antiestablishment* i l'antipolítica com a aglutinadors 74
 - La teoria del gran reemplaçament 79
4. **La veritat ja no importa. L'important és generar conflicte: mitjans de comunicació, xarxes socials i *fake news*** 87
 - La desconfiança mediàtica i la hipermediatització de les societats 89
 - L'auge dels canals i *influencers* negacionistes 95
5. **Internacionalisme negacionista** 103
 - Organitzacions transnacionals antifeministes 105
 - Polítiques antifeministes en altres països 112
6. **Cap a on du l'auge del negacionisme de gènere?** 123
 - La criminalització de la immigració i normalització del discurs ultra 124
 - L'auge del discurs punitivista 131
 - Empitjorament de les condicions de vida de les rendes més baixes 137

Glossari 143

Set mites del negacionisme de gènere 149

Entrevistes

Entrevista a l'economista Carmen Castro 155

Entrevista a la fiscal Susana Gisbert 161

Bibliografia 167

Pròleg

Les vacunes no funcionen. La Terra no és esfèrica. Els ocells no estan vius, són robots espia. El viatge a la Lluna no va existir mai. La neu no és real, està feta de plàstic. El canvi climàtic no és causat per l'home. La violència de gènere és una gran mentida.

Totes estes afirmacions tenen una cosa en comú: neguen *de facto* una qüestió de gran importància social i científica. Si ens aturem a llegir-les una per una, n'hi haurà que ens semblaran més innòcues o anecdòtiques (la meua preferida és el «nevacionisme»), mentre que altres directament costen vides.

Estava recordant ara una experiència bastant il·lustrativa del procés lògic d'una persona «negacionista» o «antisistema», ja que en 2019 vaig prestar atenció a un congrés de terraplanistes (col·lectiu que creu que ens han enganyat pel que fa a la forma de la Terra, que és un disc pla, mentre que el Sol i la Lluna són uns petits orbes a només uns pocs milers de metres de la Terra).

En xarrar amb alguns d'ells, ja que m'interessava molt saber per què havien arribat a eixa conclusió i què els feia mantindre ferventment eixa idea, em vaig adonar que hi havia tres patrons en la seua argumentació:

1. «Ens volen fer creure que som un punt de l'Univers, que no som importants, per a arrabassar-nos així els nostres drets com a ciutadans.» Interpretació: resistència a la pèrdua de control i privilegis.

2. «Les dades i els estudis que “proven” que la Terra és esfèrica estan manipulats, són esbiaixats o només mostren una part, però hi ha moltes més proves que evidencien que el que jo dic és cert.» Interpretació: selecció a consciència de dades o fets que provarien suposadament la seua argumentació; bandejament dels que no la provarien.

3. «La societat està completament manipulada i amoltonada; només uns pocs sabem la veritat, contrastem la informació amb mitjans alternatius i som valents per a plantar cara a l'adoctrina-

ment.» Interpretació: sentiment de superioritat per la percepció que la gran massa social està equivocada i tu no.

Vos sonen estos patrons? Resistència a la pèrdua de privilegis, pensar que la societat està adoctrinada, girar l'esquena a les dades... Ho heu vist en altres circumstàncies i adreçat cap a una altra temàtica? Potser, no sé, en algun sopar de Nadal amb els vostres cunyats?

Ja sabeu el que vos podeu trobar en estes pàgines, i sabreu que de tots els casos de negacionistes esmentats, el negacionisme de gènere i l'«antifeminisme» probablement n'és un dels que té més conseqüències negatives a escala social. Després de segles d'opressió sistemàtica envers la dona, ens trobem en un moment d'una gran complexitat, en el qual hem avançat en moltes qüestions amb passes de gegant, mentre que una part de la societat es resisteix a mirar el problema de cara, o pensa que ja no existeix i que hauríem de deixar d'alçar la veu.

Ja sabem que a l'ésser humà li costa molt eixir del seu propi «biaix de confirmació», i més encara si va acompanyat d'una còmoda poltrona del privilegi. Este biaix consisteix en el fet que al nostre cervell li encanta alimentar-se del que ja coneix, del que confirma les seues idees prèvies, del que el fa sentir bé, i rebutja des de la base tota idea nova que li resulte aliena o estranya, o que li faça replantejar-se la seua situació o el seu lloc en la societat.

I si, damunt, veus reflectits eixos prejuís en partits polítics d'extrema dreta, grans *influencers*, presentadors d'informatius que afirmen que un ja no es pot relacionar amb una dona amb tanta crispació, agressions televisades que són minimitzades perquè és un «simple bes» o «només li va fregar les natges», comunicadors equidistants que diuen que estan «farts d'esta guerra entre homes i dones» (com si açò fora una competició i no una reclamació dels nostres drets després d'anys silenciades), actors de prestigi que lamenten que ja no es poden tirar floretes pel carrer ni es pot cedir el seient a una dona..., tenim un brou de cultiu perfecte perquè eixe negacionisme cresca i es capte adeptes.

Per descomptat, les xarxes socials estan sent una arma de doble tall. Els nostres testimonis són més escoltats que mai, però també més qüestionats. Ser una dona amb exposició pública a les xarxes,

creieu-me, no és una tasca senzilla. Estar sotmesa al juí popular, constantment objectivada, assetjada per alguns que s'obsessionen més del compte, posada en dubte davant de milers de comptes anònims i uns quants «creadors d'odi» amb milers de seguidors darrere, no és, sens dubte, una experiència agradable. I tot i que hi ha molta més gent conscienciada, agradable i constructiva, una sola persona disposada a afonar-te pot representar un gran maldecap.

Així que en vista d'este moment social convuls en què ens trobem, se'ns fa més urgent que mai fomentar l'escepticisme i el pensament crític. El pensament crític ens ajuda a discernir entre les coses certes i les falses, el que és important i el que és superficial, les evidències i les opinions. Ens permet ser conscients dels nostres pensaments per a analitzar-los i avaluar-los de manera efectiva. Ens permet no comprar paquets ideològics i escapar-nos de les consignes abocades en 280 caràcters.

I, per bé que totes les persones tenim la capacitat de pensar, esta és una habilitat que es pot aprendre i s'ha d'aprendre, de la mateixa manera que aprenem a escriure, a ballar o a cantar. Sona utòpic i quasi impossible, però urgeix que ensenyem des de menuts a relacionar-nos amb el món digital i el que ens hi trobem. Tenim tot el coneixement a un clic, però també tota la desinformació, les notícies falses i les pseudociències. I els joves són els més vulnerables. Poden créixer influenciats per uns referents capaços de trastornar la seua capacitat de pensar de manera independent, i no arribar a veure el panorama complet.

Enfront de la desinformació, només hi ha una solució que passa per nosaltres: el coneixement. Les dades, la perspectiva històrica, entendre el lloc d'on venim per a saber cap a on volem anar. I el llibre d'Alexis Lara és perfecte per a este propòsit; d'una manera divulgativa i amena, vos farà pensar, vos resultarà incòmode, i fomentarà aquell pensament crític que fa tanta falta. Tingueu un coneixement previ sobre el tema o no, estes pàgines no vos resultaran indiferents. Gaudiu-ne.

Rocío Vidal

Introducció

La pandèmia mundial de la covid-19 va suposar un xoc per a les societats d'arreu del món allà pel mes de març de 2020. A conseqüència dels confinaments domiciliaris decretats per governs de tot signe polític i àrea geogràfica per a fer front a l'expansió del virus i al col·lapse del sistema sanitari, van començar a brollar tota una sèrie de negacionistes de la malaltia i teories conspiranoiques que acusaven una mà invisible d'estar al darrere del virus i de la crisi. Prompte ressuscitaria el moviment antivacuna, però també assistiríem al naixement d'un sentir *antiestablishment* convençut de l'existència d'una conjura de l'elit mundial per tal de controlar el món a través del 5G. Però, més enllà d'estos moviments que no han acabat de calar realment entre la població —com han demostrat les altes taxes de vacunació en quasi tots els països—, un altre tipus de negacionisme, amb un llarg recorregut històric, ha tornat amb més força que mai i ha aconseguit penetrar en moltes societats on els avanços feministes i les conquestes socials semblaven garantides. Es tracta del negacionisme de gènere, un moviment que sempre ha estat latent, però que hui es mostra més visible, cohesionat, coordinat i bel·ligerant que en els darrers anys. És la reacció a la crida social que reivindica la igualtat entre homes i dones, una lluita que ha suposat un llarg camí, marcat per victòries, però també per resistències i retrocessos. Malgrat les grans transformacions socials, polítiques i culturals que han tingut lloc en les últimes dècades, encara hi ha sectors de la societat que es mostren reticents a acceptar el canvi, i fins i tot, que neguen l'existència dels problemes de desigualtat i discriminació que continuen patint les dones. Esta resistència que pren forma en el negacionisme de gènere i el moviment antifeminista, qüestiona la realitat del masclisme, del gènere i de la violència contra les dones.

D'on naix i qui impulsa el negacionisme de gènere, del masclisme i de la desigualtat? Per què determinades forces reaccionàries

han posat el feminisme en el seu punt de mira? Quins factors provoquen que el patriarcat, com a estructura històrica de dominació institucionalitzada, continue exercint hui en dia tanta força i al mateix temps la seua existència siga negada per tanta gent?

En el llibre contestem estes i altres preguntes d'una manera divulgativa, senzilla i accessible. L'objectiu final és desvetllar els trets característics del discurs negacionista i oferir contraarguments amb fets empírics, dades estadístiques i aportacions de les ciències socials com la sociologia, la ciència política, l'economia o la psicologia social. *NEGACIONISME DE GÈNERE. AUGE, EXPANSIÓ I MITES DE L'ANTIFEMINISME* pretén ser un text útil per als lectors i les lectores que s'aproximen per primera vegada a la temàtica, però també per a aquell públic que, coneixedor del fenomen negacionista, vulga aprofundir i ordenar els seus coneixements.

Este treball aborda en el primer capítol els orígens històrics del negacionisme de gènere a través de l'estudi de casos contemporanis de l'antifeminisme. En esta primera aproximació al fenomen s'analitzen diferents moments en què les dones van començar a lluitar per la igualtat així com la reacció masclista als seus avanços. També donarem una ullada a les crisis cícliques del capitalisme i a la influència del sistema econòmic sobre les reivindicacions feministes.

En el segon capítol explorarem el paper de la religió catòlica, i més particularment el rol dels *lobbies* ultraconservadors en l'auge i la difusió de les postures antifeministes i negacionistes. Mirarem el qui i el com de les campanyes i accions polítiques més transcendents d'estos grups.

Per a comprendre el creixement del negacionisme i les seues branques, com ara el terraplanisme, el revisionisme històric, l'antivacunació o la negació del canvi climàtic, és important tenir en compte les crisis cícliques de la desafecció política i institucional. Això és el que veurem al capítol 3. I és que, en l'actualitat, la ciutadania té poca confiança en els seus representants i en les institucions democràtiques, fet que afavoreix la propagació de teories conspiranoiques i l'ús d'estratègies polítiques populistes, que es

retroalimenten mútuament i serveixen de combustible a l'extrema dreta. En estos moments, quan la desconfiança es barreja amb una sensació de nostàlgia pel passat, és més probable que florisquen les ideologies extremistes que descriuen el futur en termes distòpics i que afirmen que qualsevol passat va ser millor.

Però la crisi de confiança no se centra només en la política i els polítics. En el capítol 4 analitzarem com la incertesa i el fastig generalitzat també ha arribat al quart poder, és a dir, als mitjans de comunicació i al periodisme. Vivim en democràcies cada vegada més mediatitzades on els missatges polítics han trobat diferents espais per a difondre's més enllà dels mitjans de comunicació tradicionals com la televisió, la ràdio o la premsa escrita. Les xarxes socials han sabut canalitzar gran part d'eixe malestar mediàtic i, on abans hi havia pocs emissors i molts receptors, facilitant la comunicació de masses, ara trobem molts emissors i unes audiències plurals, de nínxol i segmentades, que sovint es troben desconnectades entre si. Un fenomen que té traducció en termes culturals, polítics i socials.

Eixes noves formes de comunicar entronquen en el capítol 5 del llibre, que versa sobre la internacionalització del moviment negacionista. De fet, l'estratègia comunicativa de l'anomenada *alt-right* gira al voltant de l'ús dels nous espais comunicatius per a difondre les notícies falses d'una manera efectiva i provocativa que en moltes ocasions acaba impregnant els mitjans de comunicació tradicionals i trencant el filtre bombolla que existeix en les xarxes socials. A banda de les organitzacions negacionistes de gènere transnacionals, analitzarem també les polítiques antifeministes que estan portant a terme alguns governs de països europeus que han assumit estos postulats polítics.

En l'últim capítol coneixerem cap a on ens du l'auge d'este tipus de negacionisme i quines conseqüències socials hi poden haver. Sabem que la desigualtat crea societats menys cohesionades i amb majors riscos, però quines persones es poden veure més perjudicades dintre de l'escala social? Quina implicació té l'avanç del negacionisme en termes aparentment tan dispersos com la renda, la justícia i el multiculturalisme?

NEGACIONISME DE GÈNERE. AUGES, EXPANSIÓ I MITES DE L'ANTIFEMINISME és un llibre que canvia l'enfocament i que per a parlar del feminisme ho fa estudiant l'antifeminisme. A través dels sis capítols i les entrevistes a expertes com la fiscal Susana Gisbert o l'economista Carmen Castro, observarem i explicarem les motivacions dels qui s'ubiquen enfront de l'evidència científica, les dades i els avanços democràtics que ha suposat el moviment feminista. La descripció de l'adversari polític, cultural i social és la principal novetat d'este treball que va més enllà de l'opinió i que busca reforçar els arguments amb aportacions de les ciències socials. A més a més, el glossari de termes al final del llibre i la rèplica als set mites del negacionisme de gènere, pretenen fer d'este treball un manual per a futures consultes, convertint-se en un instrument útil per a combatre l'auge del negacionisme de gènere en el present i en el futur.

València, novembre de 2023

1. D'on ve el negacionisme de gènere?

Casos històrics de l'antifeminisme

Esta és «La Casa» (el Parlament britànic) que l'home va construir, la Casa que els nostres estadistes han controlat durant anys governant el món amb ment sense por i audàcia; pot la dona esperar governar una casa així?

Ella que té por d'un pobre ratolí:

No, no! Sufragista el teu lloc encara no és, dins de la casa que l'home construí.

PROPAGANDA ANTISUFRAJISTA DEL SEGLE XX

Els avanços socials mai no van associats a un consens entre totes les parts implicades. De fet, sovint els canvis es produeixen després d'una transferència de poder entre els grups que més domini i influència acumulen en les seues mans i els grups que menys poder ostenten, i és per això que els primers hi oposen resistència. Diverses escoles de pensament, entre elles la marxista, assumeixen que és el conflicte l'element fonamental que provoca, en última instància, el canvi social.

En el cas de la igualtat entre homes i dones i partint de l'existent bretxa de gènere en diversos camps com l'àmbit econòmic o polític, trobem que els barons parteixen d'una situació favorable de cara a optar a millors sous o a un major reconeixement social, laboral i acadèmic. També tenim una estructura cultural que genera desigualtat en la distribució de tasques en el treball domèstic o una càrrega de treball extra en la cria dels fills i filles o en les cures de familiars per part de les dones. Tanmateix, sabem que el feminisme també significa una millora de la qualitat de vida dels homes, ja que la igualtat de gènere implica un qüestionament dels rols assignats i, per tant, d'un tipus de masculinitat que provoca malestar, incerteses i inseguretats a molts homes que senten angoixa per la necessitat de mostrar que són valents, amb iniciativa, orgullosos, poderosos, competidors, inflexibles i durs. Alguns estudis¹ apunten que les frustra-

¹ «El suicidio masculino. Una cuestión de género», <https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=5255482>

cions i les emocions negatives que es deriven de la incapacitat per a ocupar càrrecs millor remunerats, la falta de diners per a cobrir les necessitats de la família, la dificultat per a demanar ajuda o demostrar els sentiments, podrien estar darrere de les altes taxes de suïcidi masculí. Segons una investigació de la Universitat Complutense de Madrid,² tres de cada quatre suïcidis a Espanya són d'homes.

A més, la igualtat de gènere també té els seus detractors i detractores entre el mateix gènere femení. Si fem una mirada al passat, podrem comprendre per què els canvis socials sempre són tan lents i de vegades fins i tot no s'acaben produint. En este llibre parlem d'una estructura d'idees i valors que està interioritzada per una gran part de la societat i que exposa un conjunt de plantejaments sobre la vida en societat com si foren l'ordre normal i natural de les coses, convertint la ideologia en pensament dominant i, en última instància, en una estructura mental extraordinàriament sòlida i difícil de transformar.

En este capítol analitzarem alguns dels moments històrics més recents i importants per al feminisme i veurem quins foren els seus principals opositors. Farem una revisió a la reacció contra el moviment sufragista que demanava el vot per a les dones; veurem qui s'oposava a l'alliberament sexual i al trencament de les estructures més conservadores de la vida privada durant el maig de 1968 a França i com alguns dels anhels emancipadors es van veure truncats per la revolució neoliberal dels anys setanta; passarem pel nacionalcatolicisme espanyol i el paper de la moral cristiana durant esta època en l'àmbit familiar i, per últim, analitzarem els inicis dels anys 2000 i la reacció furibunda a les primeres polítiques públiques i lleis que aconseguien blindar drets per a les dones i per a la diversitat familiar emergent.

² «Evolución del suicidio en España en este milenio (2000-2021)», www.newtral.es/wp-content/uploads/2023/01/informe-rueda-prensa.pdf?x15674

La indignació contra el moviment sufragista

El poema despectiu contra les dones que obria l'inici del capítol podia trobar-se en un dels cartells que difonia la reacció masclista al moviment sufragista. Es tracta només d'un dels innumerables exemples de tota una sèrie de postals d'inicis del segle xx creades per l'empresa britànica Birn Brothers Ltd. per a expressar la seua oposició frontal al vot femení.

Cal recordar que les mobilitzacions feministes pel dret al vot tingueren els seus orígens als Estats Units d'Amèrica (EAU) i posteriorment s'expandiren a Europa amb una activitat molt intensa, principalment en la seua rèplica britànica. Allí, de fet, centrem la nostra mirada i comprovarem que la reacció masclista no venia només per part dels homes. Així doncs, la reina Victòria d'Anglaterra també rebutjava el sufragi femení en estos termes: «Si les dones es desposseïren de si mateixes al reclamar igualtat amb els homes, es convertiren en els sers més odiosos, pagans i repugnants, i segurament peririen sense protecció masculina».³ Unes afirmacions que anaven en línia d'allò que també va dir a l'equador del seu regnat, allà per 1870: «Deixeu que les dones siguin allò que Déu volgué: una bona companya per a l'home, però amb deures i vocacions totalment diferents».

Per contra, una de les primeres lluitadores que va intentar acabar amb la invisibilitat de la dona en l'àmbit polític va ser Mary Smith, d'Standford. Es diu que va ser ella qui va inaugurar la lluita sufragista l'any 1832 quan va firmar una petició al Parlament a favor del vot femení. El seu argument a favor del sufragi femení venia a dir que si les dones pagaven els mateixos impostos i estaven subjectes a les mateixes lleis que els homes, també devien tindre el mateix dret per a elaborar-les mitjançant l'elecció dels seus representants així com per a aplicar-les en els tribunals de justícia. Una proposta que, vista amb els ulls del segle XXI, sembla lògica, però que al segle XIX trencava amb el *sentit comú* entès en el seu significat

³ «Sufragistas: la lucha por el voto femenino»: https://historia.nationalgeographic.com.es/a/sufragistas-lucha-por-voto-femenino_12299

més sociològic. Aquell sentir general de l'època delimitava molt clarament la jerarquia i el rol que ocupava cada grup social: els homes eren els qui treballaven fora de casa i assumien la representativitat del conjunt de la societat; a les dones els tocava treballar a la llar i ocupar-se de les tasques de criança i cures. Amb eixos elements —o estructura social com dirien els sociòlegs— era esperable que la resposta no fora una altra que masculista i negacionista de la igualtat, en este cas de l'equivalència de capacitats polítiques entre els homes i les dones. Si en 2014 l'alcalde de Valladolid, Francisco Javier León de la Riva, podia declarar una cosa així: «Compte: una xica es clava amb tu a l'ascensor i pot eixir xillant que l'has intentat agredir»; la resposta a Smith en 1832 no podia quedar-se enrere. El diputat conservador Frederick Trench assenyalava que, si s'establien jurats paritaris, homes i dones es veurien forçats a situacions de dubtosa moralitat com, per exemple, estar tancats en una mateixa sala tota una nit deliberant. Qui sap què podria passar amb una situació de tensió sexual tan intensa com eixa, hauria de pensar.

No en va, la Unió Nacional de Societats pel Sufragi Femení (NUWSS en l'acrònim anglés), va fixar l'estratègia de buscar suports entre els representants polítics que els permetera sumar veus masculines (i influents) a les seues reivindicacions. Mentre ho intentaven, les sufragistes també es mobilitzaven als carrers i organitzaven mítings. Cal tindre en compte que la reacció a estes primeres reivindicacions feministes era furibunda. La dona era un ésser totalment relegat a l'ostracisme i la invisibilització, sempre dependent de la voluntat de l'home i sense cap mena de veu pròpia en l'esfera pública. Tant era així que el mer fet de parlar en públic significava un gran repte i, en certa manera, trencar amb un tabú que semblava impossible de crebantar. Novament, el masclisme estava tan integrat en la societat que fins i tot alguna sufragista convençuda, com ara Margarette Nevinson, no veia amb bons ulls els discursos al carrer i els catalogava com a actes vulgars i fins i tot violents.

Al cap i a la fi, la ideologia més potent és aquella que no es presenta com a tal, sinó que es disfressa com el que és normal i

The Daily Mirror

THE MORNING JOURNAL WITH THE SECOND LARGEST NET SALE

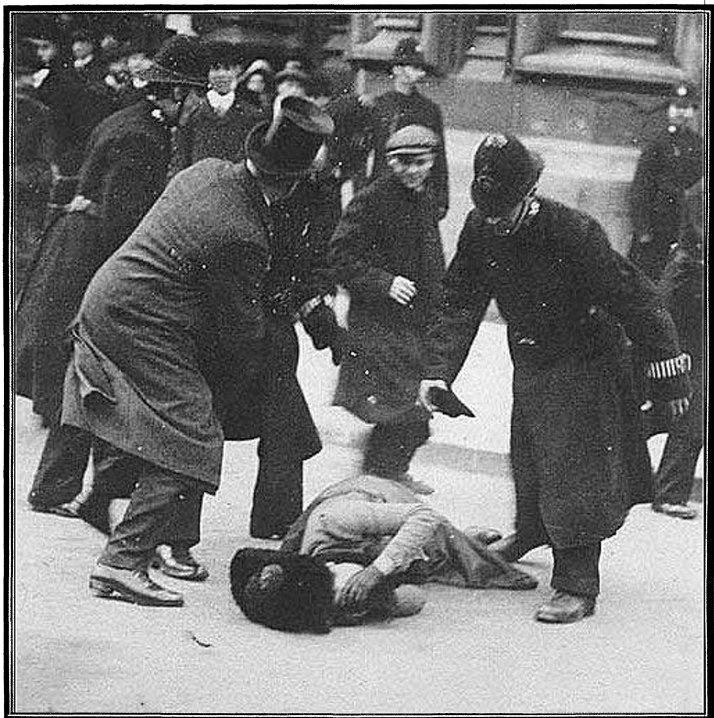
No. 2,205.

Registered at the G. P. O.
as a Newspaper.

SATURDAY, NOVEMBER 19, 1910

One Halfpenny.

VIOLENT SCENES AT WESTMINSTER, WHERE MANY SUFFRAGETTES WERE ARRESTED WHILE TRYING TO FORCE THEIR WAY INTO THE HOUSE OF COMMONS.

Portada del periòdic britànic *The Daily Mirror* el dia després de l'anomenat Divendres Negre de 1910 on el titular de la notícia diu «Escenes violentes a Westminster, on moltes sufragistes van ser arrestades mentre intentaven forçar el seu camí a la Cambra dels Comuns».

Autor: Victor Consolé.

natural. El masculisme, més encara en aquella època, era hegemònic també entre les dones i articulava un sistema —el patriarcat—, que les educava en la necessitat de ser discretes fora de casa. Fer el contrari i convertir-se en el centre d'atenció era considerat, com a mínim, com a estrany, vergonyós i reprotxable. De fet, era habitual veure com les oradores dels mítings i els actes públics rebien